

Cyflwyniad

Mae'r poster yma yn cyflwyno gwybodaeth ar Barlys Yr Ymennydd, wrth ganolbwyntio yn ddyfnach ar beth yw'r angen yma. Penderfynais ddewis Parlys yr Ymennydd gan fod gennyf ryw faint o ddealltwriaeth eisoes gan aelod o'r teulu sydd â'r angen. Trwy ymchwilio'n dyfnach i mewn i Barlys Yr Ymennydd, rwyf wedi dysgu mwy am sut mae unigolion sydd ar angen yn parhau â'u gweithgareddau dydd i ddydd a beth yw'r heriau y gallent eu hwynebu. Rwyf bellach yn fwy gwybodys ar sut i gefnogi unigolyn sydd â'r angen o fewn y dosbarth.

Beth yw Parlys yr Ymennydd?

Parlys yr Ymennydd yw enw i grŵp o gyflyrau drwy oes sy'n effeithio ar symud a chydysymud (NHS, 2020). Dywed Levitt a Addison (2018) bod Parlys Yr Ymennydd yw achos mwyaf cyffredin anabledd plentyndod. Mae yna 4 fath o Barlys Yr Ymennydd (Ryder, 2013). Mae Parlys a'r Ymennydd yn cael i achosi gan broblem gyda'r ymennydd sy'n datblygu cyn, yn ystod neu'n fuan ar ôl enedigaeth (NHS, 2020). Mae'r unigolyn sydd â'r angen yma yn cael i effeithio'n gorfforol o ran ei chyhyrau a chydwbwysedd (Cerebralpalsy.org, dim dyddiad). Mae gan lawer o unigolion gyflyrau cysylltiedig hefyd fel, anabledd deallusol, trawiadau, problemau gyda'r golwg, clyw neu leferydd, newidiadau yn yr asgwrn cefn neu broblemau gyda'r cymalau (Centres of Disease Control and Prevention (CDC), 2022). Mynna Levitt a Addison (2018) bod llawer o blant a phobl ifanc gyda'r diagnosis yn gallu cael mynediad i addysg gynradd, uwchradd ac addysg bellach prif ffrwd.

Diagnosis

Dywed Cerebralpalsy.org (dim dyddiad) bod plentyn yn cael diagnosis yn fuan ar ôl enedigaeth, neu mae mwyafrif yn cael diagnosis o fewn y 2 blynedd gyntaf. I ddechrau diagnosis, bydd arbenigwr yn gofyn am hanes meddygol a datblygiad y plentyn, ac yn gwirio am unrhyw symptomau (NHS, 2020). Bydd yr arbenigwr hefyd yn gofyn i'r rhiant am unrhyw broblemau yn ystod ei feichiogrwydd, yn ystod yr enedigaeth neu'n fuan ar ôl (NHS, 2020). Bydd hefyd asesiad o symudiadau a galluoedd addysgol plentyn yn cael i gynnal (NHS, 2020). Er mwyn i blant cael diagnosis bellach am Barlys yr Ymennydd, mae nifer o brofion mae plant yn gallu cael i wirio'r angen neu achosion posibl eraill o'u symptomau (NHS, 2020).

Symptomau

Mae symptomau o Barlys yr Ymennydd yn dod yn amlwg o gwmpas yr oedran 18 mis a 2 flwydd oed, weithiau ymhellach ymlaen yn ei blentyndod (Scope, 2022). Dyma rhai o'r symptomau posibl o Barlys yr Ymennydd:

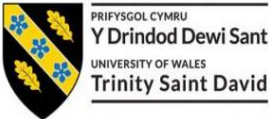
- Oediad wrth gyrraedd cerrig milltir ddatblygiadol
- Bod yn rhy anystwyth neu'n rhy lipa
- Symudiadau aflonydd, heriog neu drwsgl
- Brath cyhyrau
- Cerdded a'r blaenau traed

(Scope, 2022).

Fodd bynnag, mae symptomau yn amrywio yn dibynnu ar erwindeb a math o Barlys yr Ymennydd (Scope, 2022). Awgryma Ryder (2013) weithiau nid yw symptomau yn gwella na gwaethygu dros amser, felly, mae angen cyflwyno ymyriadau i gefnogi'r plentyn.

Parlys Yr Ymennydd

ECEY6006/C
2000500

(Target Careers, 2018)

Triniaeth a Gweithwyr Proffesiynol

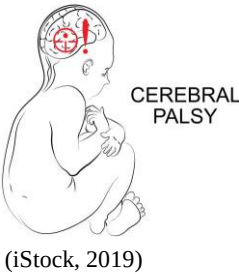
Yn ôl NHS (2020) does dim gwellhad am Barlys a'r Ymennydd, fodd bynnag, mae triniaeth ar gael i helpu pobl gyda'r cyflwr i wneud iddyn nhw fod yn actif ac yn annibynnol.

Mae gweithwyr proffesiynol yn gweithio gyda'i gilydd i greu cynllun gofali i gwrdd ag anghenion y person (NHS, 2020). Mae gweithwyr proffesiynol yn helpu lleihau'r effaith ar y corff ac ansawdd bywyd yr unigolyn (Cerebral Palsy Alliance, dim dyddiad). Dyma'r proffesiynau sydd yn gweithio fel tîm i gefnogi plant:

- Ffisiotherapydd
- Therapydd Iechyd Galwedigaethol
- Therapydd Iaith a Llythrennedd
- Ymwelydd Iechyd

(Cerebral Palsy Alliance, dim dyddiad).

Mae hefyd llawer o ymyriadau mae plant a phobl ifanc yn cael i gael i gefnogi ei anghenion.

(iStock, 2019)

(Young Men's Health, 2020)

Rhwyrstr 1 – Gweithgareddau Corfforol

Yn ôl Shimmell *et al.* (2017) mae plant a phobl ifanc yn dioddef o rwystrau sylweddol i gymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol. Mae pob plentyn a phobl ifanc yn wynebu brwydrau unigryw yn eu perfformiad o weithgaredd corfforol, oherwydd ei namau, gweithrediad a strwythur y corff (Shimmell *et al.*, 2017). Fodd bynnag, dywed Verschuren *et al.* (2016) bod gweithgareddau corfforol yn hanfodol ar gyfer datblygiad corfforol, emosiynol a seicogymdeithasol er mwyn cael y gorau posibl i bob plentyn. Mae darparwyr gofali iechyd yn gallu chware rôl allweddol i hyrwyddo gweithgarwch corfforol, drwy annog plant a phobl ifanc sydd â Pharlys a'r Ymennydd a'u teuluoedd i integreiddio i fywyd bob dydd (Verschuren *et al.*, 2016).

Rhwyrstr 2 – Diffyg annibyniaeth

Mae unigolion sydd â Pharlys yr Ymennydd yn aml yn teimlo'n ynysig ac yn mynd yn rhwystredig oherwydd ei fod yn colli ei annibyniaeth, ac anallu i gymryd rhan mewn gweithgareddau (Castle *et al.*, 2007). Aeth Castle *et al.* (2007) ymlaen i ddweud, bod rhai unigolion â theimlad o werthfawrogiad ac yna yn symud i rwystredigaeth a bychanu sy'n gysylltiedig â llai o annibyniaeth, gan nad ydynt yn gallu cymryd rhan mewn llawer o weithgareddau fel hunanofal.

Dywed Stasism (2021) mewn rhai achosion efallai bydd angen cymorth yn y cartref ar blant sy'n cael diagnosis o barlys yr ymennydd, sydd yn dibynnu ar eu hanghenion. Mae plant hefyd yn cael system cymorth yn ysgol ac o fewn ei blentyndod cynnar.

Strategaeth - Cefnogaeth Weledol

Awgryma Ryder (2013) defnyddio a darparu adnoddau gweledol fel, lluniau, geiriau allweddol ac amserlen weledol, er mwyn cefnogi ei datblygiad iaith. Dywed Rutherford *et al.* (2020) bod defnydd o amserlen weledol a chymorth gweledol eraill fel labeli adnoddau, llefydd a phobl gyda geiriau, symbolau neu luniau yn cael i ddefnyddio i ehangu cyfathrebiad a dealltwriaeth. Mae defnyddio adnoddau gweledol yn y dosbarth yn dangos ei fod wedi'i unigoli i gwrdd ag anghenion y disgyblion ac i wneud amgylchedd sy'n canolbwyntio ar y disgybl (Rutherford *et al.*, 2020).

Casgliad

I gloi, mae'n amlwg bod ystod eang o symptomau gwahanol i edrych allan am yn blentyndod cynnar plentyn, ond hefyd mae diagnosis effeithiol ar gael i adnabod Parlys Yr Ymennydd. Er bod rhwystrau gyda'r angen yma, mae gwahanol ffurfiau o gefnogi'r unigolyn a'r teulu, trwy weithio o fewn tîm amlasiantaethol a hefyd, cefnogaeth o fewn yr ysgol.

Rhestr Cyfeirnod

Castle, K. *et al.* (2007) 'Being in pain: a phenomenological study of young people with cerebral palsy', *Developmental Medicine & Child Neurology*, 49(6), pp.445-449. Ar gael o: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1469-8749.2007.00445.x> (Darllenwyd: 13^{eg} o Ionawr 2023)

Centres for Disease Control and Prevention (2022) *What is CP?* Ar gael o: <https://www.cdc.gov/ncbddd/cp/facts.html> (Darllenwyd: 2^{ail} o Ionawr 2023)

Cerebral Palsy Alliance (dim dyddiad) *Treatments (Interventions) for Cerebral Palsy*. Ar gael o: <https://cparf.org/what-is-cerebral-palsy/severity-of-cerebral-palsy/treatments-interventions-for-cerebral-palsy/> (Darllenwyd: 13^{eg} o Ionawr 2023)

Cerebral Palsy Guide (dim dyddiad) *Types of cerebral palsy*. Ar gael o: <https://www.cerebralpalsyguide.com/cerebral-palsy/types/#:~:text=Each%20type%20of%20cerebral%20palsy%20is%20categorized%20using,cerebral%20palsy%3A%20spastic%2C%20athetoid%2C%20ataxic%20and%20mixed%20type> (Darllenwyd: 15^{eg} o Ionawr 2023)

Cerebral Palsy Research Network (dim dyddiad) *Cerebral Palsy and Physical Activity*. Ar gael o: <https://cpm.org/cerebral-palsy-and-physical-activity/> (Darllenwyd: 17^{eg} o Ionawr 2023)

CerebralPalsy.org (dim dyddiad) *Definition of Cerebral Palsy*. Ar gael o: <https://www.cerebralpalsy.org/about-cerebral-palsy/definition> (Darllenwyd: 2^{ail} o Ionawr 2023)

Cerebralpalsy.org.uk (dim dyddiad) *We support people who are affected by Cerebral Palsy*. Ar gael o: <http://www.cerebralpalsy.org.uk/> (Darllenwyd: 15^{eg} o Ionawr 2023)

Comisiynydd Plant Cymru (dim dyddiad) *CCUHP – Halwliau Plant*. Ar gael o: <https://www.complantcymru.org.uk/ccuhp-hawliau-plant/ccuhp-hawliau-planthttpswww-youtube-comwatchvvs1usdm-voindex4listplsiznczbjkhq3lfdktmsbnlhtbzu5yrc/> (Darllenwyd: 16^{eg} o Ionawr 2023)

Early Years Careers (2016) *Using visual aids in your setting to support communication*. Ar gael o: <https://www.earlyyearscareers.com/eyc/enabling-environment/using-visual-aids-in-your-setting-to-support-communication/> (Darllenwyd: 18^{eg} o Ionawr 2023)

Galli, M. *et al.* (2015) 'Foot pressure distribution in children with cerebral palsy while standing', *Research in developmental disabilities*, 41, pp. 52-57. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2015.05.006> (Darllenwyd: 18^{eg} o Ionawr 2023)

iStock (2019) Palsy Stock Illustrations. [Delwedd] Ar gael o: <https://www.istockphoto.com/illustrations/palsy> (Darllenwyd: 14^{eg} o Ionawr 2023)

Levitt, S. a Addison, A. (2018) *Treatment of cerebral palsy and motor delay*. John While & Sons. (Darllenwyd: 14^{eg} o Ionawr 2023)

Martin, L. *et al.* (2010) 'A systematic review of common physiotherapy interventions in school aged children with cerebral palsy', *Physical & occupational therapy in paediatrics*, 30(4), pp.294-312. Ar gael o: <https://cerebralpalsy.org.au/wp-content/uploads/2019/04/CP-Research-News-2010-August-30.pdf> (Darllenwyd: 17^{eg} o Ionawr 2023)

Rhestr Cyfeirnod

NHS (2020) *Cerebral Palsy*. Ar gael o: <https://www.nhs.uk/conditions/cerebral-palsy/> (Darllenwyd: 2^{ul} o Ionawr 2023)

Novak, I. a Cusick, A. (2006) 'Home programmes in paediatric occupational therapy for children with cerebral palsy: where to start?' *Australian Occupation Therapy Journal*, 53(4), pp.251-264. DOI: 10.1111/j.1440-1630.2006.00577.x (Darllenwyd: 19^{fed} o Ionawr 2023)

Patel, D.R, *et al.* (2020) 'Cerebral palsy in children: a clinical overview', *Translational paediatrics*, 9(Suppl 1), p.S125. DOI: [10.21037/tp.2020.01.01](https://doi.org/10.21037/tp.2020.01.01) (Darllenwyd: 17^{eg} o Ionawr 2023)

Rutherford, M. (2020) 'Pupils' views on visual timetables and labels in mainstream primary classrooms', *Good Autism Practice (GAP)*, 21(2), PP.11-22. Ar gael o: <https://eresearch.qmu.ac.uk/bitstream/handle/20.500.12289/10672/10672.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Darllenwyd: 14^{eg} o Ionawr 2023)

Ryder, N. (2013) Yr ABC i Anghenion Ychwanegol. *Canolfan Peniarth. Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant* (Darllenwydd: 13^{eg} o Ionawr 2023)

Scherzer, A.L., *et al.* (2012) 'Global perspective on early diagnosis and intervention for children with developmental delays and disabilities', *Developmental Medicine & Child Neurology*, 54(12), pp. 1079-1084. Ar gael o: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1469-8749.2012.04348.x> (Darllenwyd: 18^{eg} o Ionawr 2023)

Scope (2022) *Cerebral palsy (CP)*. Ar gael o: <https://www.scope.org.uk/advice-and-support/cerebral-palsy-introduction/> (Darllenwyd: 10^{fed} o Ionawr 2023)

Shimmell, J.L. *et al.* (2017) 'It's the Participation that Motivates Him: Physical activity experiences of Youth with Cerebral Palsy and Their Parents', *Physical & Occupational Therapy in Paediatrics*, 33(4), pp.405-420. DOI: 10.3109/01942638.2013.791916 (Darllenwyd: 12^{fed} o Ionawr 2023)

Smith, A.L a Hustad, K.C (2015) 'AAC and early intervention for children with cerebral palsy: parent perceptions and child risk factors', *Augmentative and Alternative Communication*, 31(4), pp.336-350. DOI [10.3109/07434618.2015.1084373](https://doi.org/10.3109/07434618.2015.1084373) (Darllenwyd: 19^{fed} o Ionawr 2023)

Stasism (2021) *Breaking down barriers for people with cerebral palsy*. Ar gael o: <https://www.stasism.com/breaking-down-barriers-for-people-with-cerebral-palsy-3/> (Darllenwyd: 12^{fed} o Ionawr 2023)

Target Careers (2018) *University of Wales Trinity Saint David*. [Delwedd] Ar gael o: <https://targetcareers.co.uk/university-hubs/university-of-wales-trinity-saint-david> (Darllenwyd: 14^{eg} o Ionawr 2023)

Verschuren, O. *et al.* (2016) 'Exercise and physical activity recommendations for people with cerebral palsy', *Developmental Medicine & Child Neurology*, 58(8), pp.798-808. <https://doi.org/10.1111/dmcn.13053> (Darllenwyd: 12^{fed} o Ionawr 2023)

Young Men's Health (2020) *Cerebral Palsy: General Information*. [Delwedd] Ar gael o: <https://youngmenshealthsite.org/guides/cerebral-palsy-general-information/> (Darllenwyd: 14^{eg} o Ionawr 2023)